

Sygn. akt III KRS 54/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lipca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania I. M. Ł.

od decyzji Ministra Sprawiedliwości (...) z dnia 6 maja 2015 r., w przedmiocie przeniesienia na inne miejsce służbowe,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 27 lipca 2016 r.,

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 6 maja 2015 r., (...), Minister Sprawiedliwości, na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2014 r., poz. 481, dalej: ustawa z dnia 14 marca 2014 r.), przeniósł z dniem 1 lipca 2015 r. sędziego Sądu Rejonowego w S. I. Ł. na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w M.

Od tej decyzji sędzia I. Ł. wniosła do Sądu Najwyższego odwołanie, w którym zarzuciła naruszenie art. 75 § 2 pkt 1 oraz art. 20 pkt 1, art. 55 § 1¹ i 3, art.

75 § 1 i 3, art. 83, art. 95 § 1 i 2, art. 33 § 8 pkt 3 i art. 35 § 8c pkt 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 133 ze zm., dalej: Prawo o u.s.p.) przez „przeniesienie sędziego na inne miejsce służbowe (...) w następstwie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 listopada 2014 r. (...), oparcie decyzji o przeniesieniu na treści art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r. (...), która miała charakter epizodyczny i w momencie wydania decyzji już straciła moc prawną, (...) zmuszenie sędziego i jego rodziny do zmiany miejsca zamieszkania ewentualnie ubiegania się sędziego o zgodę na zamieszkiwanie w miejscowości i w konsekwencji ponoszenia kosztów dojazdu podczas gdy określone przez Ministra Sprawiedliwości stawki nie rekompensują ich rzeczywistej wysokości, (...) zakłócenie pracy samorządu sędziowskiego na skutek uniemożliwienia wykonywania sędziemu obowiązków jako sędziemu wybranemu uprzednio do zgromadzenia ogólnego sędziów okręgu, (...) zaniechanie odebrania od sędziego wniosku o przeniesienie w oznaczone miejsce służbowe przed wydaniem decyzji”. Odwołująca się wniosła o uchylenie przedmiotowej decyzji.

W pisemnej odpowiedzi na odwołanie Minister Sprawiedliwości wniósł o nieuwzględnienie odwołania i wyraził stanowisko, że o przeniesieniu sędzi I. Ł. do nowo utworzonego Sądu Rejonowego w M. zdecydowało „obiektywne kryterium”, bowiem odwołująca się do dnia 31 grudnia 2012 r. piastowała urząd w Sądzie Rejonowym w M. (zniesionym w dniu 1 stycznia 2013 r.), a następnie wykonywała czynności w zamiejscowym wydziale Sądu Rejonowego w S. z siedzibą w M. W tych okolicznościach nie zachodzą żadne podstawy do uchylenia (zmiany) kwestionowanej decyzji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Zaskarżona decyzja nie została wydana na podstawie art. 75 § 2 pkt 1 i § 3 Prawa o u.s.p., ale w oparciu o szczególną podstawę prawną wynikającą z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r. Zgodnie z tym przepisem, Minister Sprawiedliwości, dokonując po raz pierwszy po wejściu w życie ustawy zmian w organizacji sądownictwa, polegających na dostosowaniu istniejącej struktury

sądownictwa do kryteriów wprowadzonych tą ustawą, może przenieść w drodze decyzji sędziego wydziału zamiejscowego sądu rejonowego, który w wyniku zmian wprowadzonych tą ustawą zostanie zniesiony, do sądu tworzonego w wyniku dostosowania struktury sądów do kryteriów wprowadzonych niniejszą ustawą, bez jego zgody.

2. Prawidłowe odczytanie normy prawnej wyrażonej w tym przepisie wymaga przypomnienia, że z dniem 1 stycznia 2013 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 października 2012 r. w sprawie zniesienia niektórych sądów rejonowych (Dz.U. z 2012 r., poz. 1121; dalej: rozporządzenie z dnia 5 października 2012 r.). Tym rozporządzeniem Minister Sprawiedliwości zniósł łącznie 79 sądów rejonowych działających na obszarze całego kraju, w tym Sąd Rejonowy w M. (§ 1 pkt 26 lit. b). Z kolei, w rozporządzeniu z dnia 25 października 2012 r. w sprawie ustalenia siedzib i obszarów właściwości sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych (Dz.U. z 2012 r., poz. 1223 ze zm.; dalej: rozporządzenie z dnia 25 października 2012 r.), ustalono - obowiązujące od 1 stycznia 2013 r. - siedziby i obszary właściwości wszystkich sądów powszechnych. Na podstawie § 3 pkt 33 lit. d tego rozporządzenia właściwością miejscową Sądu Rejonowego w S. (działającego w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w S.) zostały objęte miasta S. i U. oraz gminy: D., D., G., K., K., K., M., S., S., T. i U.. Na podstawie art. 19 § 1 Prawa o u.s.p. Minister Sprawiedliwości wydał również zarządzenie z dnia 29 listopada 2012 r. w sprawie zniesienia i utworzenia niektórych wydziałów w sądach rejonowych oraz zmiany zarządzenia w sprawie utworzenia wydziałów w sądach rejonowych (Dz.Urz.MS z 2012 r., poz. 168). Zgodnie z § 2 pkt 26 lit. b tego zarządzenia, Minister Sprawiedliwości utworzył z dniem 1 stycznia 2013 r. w Sądzie Rejonowym w S. cztery wydziały zamiejscowe (XV Zamiejscowy Wydział Cywilny, XVI Zamiejscowy Wydział Karny, XVII Zamiejscowy Wydział Rodzinny i Nieletnich oraz XVIII Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych) - wszystkie z siedzibą w M..

3. W następstwie zgłaszanych po dniu 1 stycznia 2013 r. postulatów w zakresie konieczności przeprowadzenia kolejnej reorganizacji sądownictwa powszechnego (na szczeblu rejonowym) doszło do zgłoszenia obywatelskiego projektu ustawy o okręgach sądowych sądów powszechnych oraz o zmianie ustawy

- Prawo o ustroju sądów powszechnych (druk nr 804 Sejmu RP VII kadencji). Prace nad tym projektem zakończyły się uchwaleniem ustawy z dnia 10 maja 2013 r. o okręgach sądowych sądów powszechnych, ale Prezydent RP skutecznie zgłosił weto wobec tej ustawy. Uchwalenie ustawy z dnia 14 marca 2014 r. nastąpiło na podstawie projektu przedłożonego przez Prezydenta RP (druk nr 1509 Sejmu RP VII kadencji). W uzasadnieniu projektowanych zmian w zakresie organizacji sądownictwa powszechnego Prezydent RP stwierdził, że problem jaki ujawnił się w związku z likwidacją od 1 stycznia 2013 r. 79 sądów rejonowych, wymusza przyjęcie takich rozwiązań normatywnych, które w przyszłości pozwolą zrationalizować proces podejmowania decyzji w zakresie tworzenia i likwidacji sądów rejonowych. Prezydent RP zwrócił uwagę, że rezultatem braku skutecznego dialogu społecznego i niewypracowania kompromisowego rozwiązania było złożenie obywatelskiego projektu ustawy (druk sejmowy nr 804), który przewidywał „przywrócenie zlikwidowanych sądów” oraz zakładał zmianę zasad tworzenia sądów przez pozbawienie Ministra Sprawiedliwości kompetencji do tworzenia i znoszenia sądów powszechnych i „przeniesienie” tego uprawnienia na Sejm RP. Prezydent RP zwrócił jednak uwagę, że konstrukcja wprowadzająca regułę tworzenia (znoszenia) wszystkich sądów rejonowych w drodze ustawy (co przewidywał projekt obywatelski) jest nieracjonalna. W ocenie projektodawcy lepszym rozwiązaniem jest przyjęcie zasady, zgodnie z którą tworzenie przez Ministra Sprawiedliwości sądów rejonowych będzie uzależnione - zasadniczo - od spełnienia dwóch kumulatywnych kryteriów: 1) liczby osób zamieszkałych na obszarze właściwości danego sądu oraz 2) ilości spraw, które w trakcie roku kalendarzowego wpływają do sądu. Według projektodawcy wprowadzenie kryterium liczby mieszkańców (60.000) przy rocznym wpływie spraw kształtującym się na poziomie 7.000 może oznaczać, że zostanie utworzonych 17 (z 79 uprzednio zlikwidowanych) sądów rejonowych. Ponadto, w miejscowościach zamieszkałych przez mniejszą liczbę osób, w których roczny wpływ spraw wynosiłby co najmniej 7.000 - opcjonalnie - mogłoby zostać utworzonych kolejnych 10 sądów rejonowych.

4. Propozycjom zgłoszonym przez Prezydenta RP nadano ostateczny kształt w art. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r. Na podstawie tego przepisu w istotny sposób zmodyfikowano dotychczasową treść art. 10 Prawa o u.s.p. przez dodanie

czterech paragrafów (§ 1a-1d). Według aktualnego brzmienia art. 10 § 1a-1d Prawa o u.s.p., sąd rejonowy tworzy się dla obszaru jednej lub większej liczby gmin zamieszkałych przez co najmniej 50.000 mieszkańców, jeżeli łączna liczba spraw cywilnych, karnych oraz rodzinnych i nieletnich wpływających do istniejącego sądu rejonowego z obszaru tej gminy lub kilku gmin wynosi co najmniej 5.000 w ciągu roku kalendarzowego, z zastrzeżeniem § 1b-1d (§ 1a); sąd rejonowy może być utworzony dla jednej lub większej liczby gmin zamieszkałych przez mniejszą niż 50.000 liczbę mieszkańców, jeżeli łączna liczba spraw cywilnych, karnych oraz rodzinnych i nieletnich wpływających do istniejącego sądu rejonowego z obszaru tej gminy lub kilku gmin wynosi co najmniej 5.000 w ciągu roku kalendarzowego (§ 1b); sąd rejonowy może być utworzony według kryteriów określonych w § 1b tylko wtedy, gdy zmiana obszaru właściwości sądu rejonowego właściwego dla tej gminy lub gmin nie spowoduje, że istniejący sąd rejonowy nie będzie spełniał kryteriów określonych w § 1a lub 1b (§ 1c); sąd rejonowy może zostać zniesiony, jeżeli łączna liczba spraw cywilnych, karnych oraz rodzinnych i nieletnich wpływających w ciągu kolejnych 3 lat nie przekracza 5.000 w każdym roku kalendarzowym (§ 1d).

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r. Minister Sprawiedliwości został zobowiązany, w terminie 6 miesięcy od dnia jej wejścia w życie, do wydania aktów wykonawczych dostosowujących strukturę organizacyjną sądownictwa powszechnego do kryteriów określonych w art. 10 Prawa o u.s.p. (w jego brzmieniu nadanym ustawą z dnia 14 marca 2014 r.), w zakresie zmian w tej strukturze, wprowadzonych z dniem 1 stycznia 2013 r. W dniu 12 listopada 2014 r. (a więc w terminie zakreślonym przez art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r., bo ustawa weszła w życie 15 lipca 2014 r.) Minister Sprawiedliwości wydał rozporządzenie w sprawie utworzenia niektórych sądów rejonowych (Dz.U. z 2014 r., poz. 1683; dalej: rozporządzenie z dnia 12 listopada 2014 r.), na podstawie którego z dniem 1 lipca 2015 r. zostały utworzone 34 sądy rejonowe, w tym Sąd Rejonowy w M. (§ 1 pkt 16 lit. b w związku z § 2).

5. Prawidłowa wykładnia art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r. prowadzi do następujących wniosków. Po pierwsze, Minister Sprawiedliwości był uprawniony do przeniesienia sędziego (bez jego zgody) w szczególnym trybie, o którym mowa w tym przepisie tylko wtedy, gdy przeniesienie miało związek ze

„zmianami w organizacji sądownictwa, polegającymi na dostosowaniu istniejącej struktury sądownictwa do kryteriów wprowadzonych niniejszą ustawą”. Po drugie, przeniesienie sędziego mogło nastąpić jedynie wówczas, gdy Minister Sprawiedliwości dokonywał zmian struktury sądownictwa celem jej dostosowania do wytycznych wynikających ze znowelizowanego brzmienia art. 10 § 1-§ 1d Prawa o u.s.p., po raz pierwszy po wejściu w życie ustawy z dnia 14 marca 2014 r. Po trzecie, decyzja o przeniesieniu sędziego, mogła zostać wydana wyłącznie wobec sędziego wykonującego zadania służbowe w wydziale zamiejscowym sądu rejonowego, który został zniesiony przez Ministra Sprawiedliwości w następstwie zmian struktury sądownictwa wprowadzonych ustawą z dnia 14 marca 2014 r. Po czwarte, przeniesienie takiego sędziego było możliwe tylko do sądu, który został utworzony w związku z koniecznością dostosowania struktury organizacyjnej sądów powszechnych do kryteriów przyjętych w ustawie z dnia 14 marca 2014 r.

6. Z okoliczności rozpoznawanej sprawy wynika, że do dnia 31 grudnia 2012 r., odwołująca się sprawowała urząd w Sądzie Rejonowym w M., czyli w jednostce organizacyjnej wymiaru sprawiedliwości, która została zniesiona z dniem 1 stycznia 2013 r. na mocy rozporządzenia z dnia 5 października 2012 r. W związku z powyższym sędzia I. Ł. została przeniesiona z dniem 1 stycznia 2013 r. na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w S. (decyzja w tym przedmiocie stanowiła przedmiot odwołania w sprawie III KRS 37/13, które Sąd Najwyższy uwzględnił wyrokiem z dnia 27 lipca 2016 r.) a zgodnie z ustalonym w tym sądzie podziałem czynności wykonywała zadania służbowe w wydziale zamiejscowym z siedzibą w M. W związku z koniecznością dostosowania istniejącej (od 1 stycznia 2013 r.) struktury sądownictwa powszechnego do kryteriów przyjętych w ustawie z dnia 14 marca 2014 r. Minister Sprawiedliwości na mocy rozporządzenia z dnia 12 listopada 2014 r. utworzył („przywrócił”) z dniem 1 lipca 2015 r. Sąd Rejonowy w M. Tego samego dnia weszło w życie zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 kwietnia 2015 r. w sprawie zniesienia i utworzenia niektórych wydziałów w sądach rejonowych oraz zmieniające zarządzenie w sprawie utworzenia wydziałów w sądach rejonowych (Dz.Urz.MS z 2015 r., poz. 149). Zgodnie z § 1 pkt 16 lit. b) tego zarządzenia w Sądzie Rejonowym w S. zniesiono cztery (dotychczasowe) wydziały zamiejscowe z siedzibą w M. (XV Zamiejscowy Wydział Cywilny, XVI

Zamiejskowy Wydział Karny, XVII Zamiejskowy Wydział Rodzinny i Nieletnich oraz XVIII Zamiejskowy Wydział Ksiąg Wieczystych).

Skoro w dniu 1 lipca 2015 r. - na skutek reorganizacji struktury sądownictwa powszechnego przeprowadzonej z uwzględnieniem kryteriów (wytycznych) przyjętych w ustawie z dnia 14 marca 2014 r. - przestał istnieć (został zniesiony) wydział zamiejskowy Sądu Rejonowego w S. z siedzibą w M., w którym odwołująca się wykonywała czynności służbowe (po tym, jak została przeniesiona do Sądu Rejonowego w S. ze zlikwidowanego Sądu Rejonowego w M.) i jednocześnie utworzono („odtworzono”) Sąd Rejonowy w M., to Minister Sprawiedliwości był uprawniony, aby w trybie art. 4 ust. 1 tej ustawy przenieść sędzię I. Ł. do Sądu Rejonowego w M. W tej sytuacji zaskarżona decyzja jest prawidłowa, bo zawiera uzasadnioną podstawę faktyczną oraz prawną.

Wobec tego odwołanie jest pozbawione usprawiedliwionych podstaw i nie może być uwzględnione. Wynika to w szczególności z uwzględnienia, że wydaniu zaskarżonej decyzji nie sprzeciwiała się okoliczność, iż czynność ta nastąpiła już po upływie 6 miesięcy od daty wejścia w życie ustawy z dnia 14 maja 2014 r. Sześciomiesięczny termin, o którym mowa w art. 2 ust. 1 tej ustawy, został określony jedynie do wydania przez Ministra Sprawiedliwości „aktów wykonawczych” (rozporządzeń o utworzeniu sądów rejonowych), które miały dostosować strukturę organizacyjną sądownictwa powszechnego do wymagań ustawowych przyjętych w znowelizowanym art. 10 Prawa o u.s.p. Natomiast ustawa w żaden sposób nie narzuciła Ministrowi Sprawiedliwości ram czasowych, których przekroczenie uniemożliwiałoby przeniesienia sędziego na inne miejsce służbowe w trybie art. 4 ust. 1 tej ustawy. Skoro przy wydawaniu rozporządzenia z dnia 12 listopada 2014 r. (na podstawie którego został utworzony Sąd Rejonowy w M.) Minister Sprawiedliwości nie naruszył terminu wskazanego w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 14 maja 2014 r., to zaskarżona decyzja - wbrew stanowisku odwołującej się - nie została oparta na „przepisie nie obowiązującym w chwili wydania decyzji”. Również „epizodyczny charakter” ustawy z dnia 14 marca 2014 r. nie stał na przeszkodzie wydaniu zaskarżonej decyzji. Wręcz przeciwnie, można powiedzieć, że wydanie tej decyzji w oparciu o „epizodyczną” ustawę z dnia 14 marca 2014 r., w gruncie rzeczy „przywróciło stan konstytucyjności”, gdyż skutek niej odwołująca

się (zgodnie z jej wolą wyrażoną w odwołaniu w sprawie III KRS 37/13) „na powrót” stała się sędzią Sądu Rejonowego w M., w którym pierwotnie (przed 1 stycznia 2013 r.) orzekała do czasu likwidacji (zniesienia) tej jednostki organizacyjnej wymiaru sprawiedliwości.

W sytuacji, gdy zaskarżona decyzja została wydana w oparciu o szczególną podstawę normatywną wynikającą z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r., a nie na podstawie ogólnych regulacji Prawa o u.s.p. określających status służbowy sędziów, to pozbawiona znaczenia dla wyniku sprawy jest pozostała argumentacja przedstawiona w odwołaniu (w zakresie obejmującym naruszenie wskazanych wyżej przepisów Prawa o u.s.p.).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy oddalił odwołanie na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 44 ust. 3 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa i w związku z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2014 r.